

D DALARNAS 1/2017 SPELMANSBLAD

AMERIKANSKT
SPELMANSLAG
BLICKAR
FRAMÅT

DE SPELAR PÅ
FOLKMUSIKFESTEN
I STJÄRNSUND

PÅ VINTER-
MARKNAD I RÖROS

PER GUDMUNDSON:
ÖPPNA ARKIVEN!

HANS LISPER

*"Han var en skicklig fiolspelare och en fantastisk
dansspelman. Det var världens sväng när Hans
Lisper spelade."*

Till Dalarnas Spelmän

"Detta häfte är ett första försök att skapa ett regelbundet utkommande medlemsblad för Dalarnas Spelmansförbund. Avsikten är att därigenom åstadkomma en länk som binder oss alla Dalarnas Spelmän samman, ett språkrör där var och en får yttra sig och föra talan i angelägenheter som tonar i samklang med våra idéer och vårt arbete."

Det som är perfekt formulerat bör inte skrivas om. Orden är Knis Karls och prydde det första stencilerade medlemsbladet från 1945, utgivet bara några år efter spelmansförbundets bildande.

Och precis som Knis Karl uttryckte saken tycker jag att Dalarnas Spelmansblad skall fungera, innehållet skall spegla förbundets verksamhet. Och alla skall känna sig välkomna att yttra sig, utan att behöva bli refuserade.

Dalarnas Spelmansblad i dess olika former under åren har alltid varit en mycket uppskattad del av medlemskapet i förbundet. Knis Karl förstod tidigt vikten av kommunikation och en "länk som binder oss samman". Jag tror att han hade jublat om han dessutom hade haft dagens sociala medier och teknik till sitt förfogande.

För Dalarnas Spelmansblad är i dag en av många kommunikationskanaler för förbundet. Dessutom har vi en fin hemsida och få folkmusikinstitutioner är lika aktiva som vi på sociala medier såsom Facebook, Instagram och t o m Snapchat!

Och som det inte skulle vara nog har vi nu också ett eget ljudande kommunikationsverktyg – podcastprogrammet "Spelmanspodden". Här visar den moderna tekniken sin slagkraft. När vi inte kan förmå public service att spela vår musik, skapar vi vårt eget radioprogram som kan höras över hela världen! Har du inte lyssnat på de senaste avsnitten, logga in på hemsidan och njut!

Men för mig som jobbar i pappersbranschen är det ändå något visst med en riktig tidning! Det känns fantastiskt roligt att Dalarnas Spelmansblad nu återupptas. Och jag önskar den nya redaktionen lycka till med sitt viktiga arbete.

Pontus Selderman

Ordförande i Dalarnas Spelmansförbund

Foto: Yang Zhang

Redaktören har ordet

Innan jag flyttade till Dalarna 1993 och blev chef för Dalarnas museum var jag i Jämtland bland annat under tio år ordförande för Heimbygdas spelmansförbund. Jag är själv inte spelman (utan gitarrist i Faluns gubbrockband Dalecarlian Retro Band) men är en älskare av folkmusik och har en musikalisk familj.

När jag i höstas beklagade mig för Pontus Selderman att det var ganska trist att vara pensionär och succesivt förlora tidigare nätverk så frågade han om jag inte ville bli redaktör för Dalarnas Spelmansblad. Efter några dagars betänketid så tackade jag ja.

Den 23 januari hade vi det första redaktionsmötet på Folkmusikens hus i Rättvik med åtta engagerade redaktionsmedlemmar och spikade innehållet i den tidskrift du nu håller i handen. Det har varit fantastiskt spännande – och kommer framför allt att bli - att lära känna fler och fler av Dalarnas folkmusiker.

Det finns en enorm urkraft i Dalarnas folkmusikrörelse, som avspeglar sig i att Dalarnas Spelmansförbund har landets största medlemsantal av alla spelmansförbund. Men det hindrar inte vi bör rekrytera ännu fler medlemmar. Till exempel så planerar Linnéa Hedvall att skapa en ungdomssektion inom spelmansförbundet.

Tidskriften Spelmansbladet avses i fortsättningen utkomma med två nummer per år – ett i maj och ett i december. Jag är redaktör och jobbar tillsammans med Jens Höglin (studieförbundet Bilda) som svarar för formgivning/layout.

Vi hoppas att tidskriften efter två års uppehåll ska bli uppskattad av medlemmarna. Vi uppmanar alla medlemmar att till redaktören inkomma med förslag till angelägna artiklar och inlägg till Spelmansbladet. Tidskriften är spelmansförbundets språkrör och vill engagera alla folkmusikelsjälur i Dalarna.

Välkommen till Dalarnas Spelmansblad!

Trevlig läsning!

Jan Raihle

jan.raihle@icloud.com

070-606 22 59

Foto: Ryan Garrison

Innehåll:

2. Inledare
3. Redaktören har ordet
4. Han var en konstnär, Hans Lisper
6. "Fant-Hans" som jag minns honom
8. Per Gudmundson: Öppna arkivet
9. Nu är Dalarnas sågnätverk igång
10. Naturakustikreservat i Södra Dalarna
10. Folkmusikfesten i Stjärnsund
11. Musik i alla rum under Midvinterstämman
11. Bingsjöpolsskor med Bingsjöbor
12. Amerikanskt spelmanslag blickar framåt
14. Folkliga koraler - då och nu
15. Spelmanspodden
16. Vi minns Olle Wallman
17. Notiser
18. På vintermarknad i Röros
20. Från arkivet: Om ett par Särnaspelmän
21. Spelmansförbundet i sociala medier
22. Notiser
22. Annonser
23. Info om Studieförbundet Bilda
24. Kalendarium

Foto: Pressbild

Spelmansbladet framför sina hjärtliga gratulationer till Sofia Sandén som vann priset för "Årets folkmusik" i Dalarnas egen Grammisgala, Dalecarlia Music Awards

ANNONSERING

Boka annonsplats senast vid annonsstopp. Redaktionen förbehåller sig rätten att neka annonsplats. Leverera tryckfärdig annons senast två veckor efter annonsstopp.
Priser/mått
Helsida: 2000 kr (bredd 185 mm, höjd 273 mm)
Utfallande helsida: 2000 kr (bredd 210 mm, höjd 297 mm och utfall 5 mm på alla sidor)
Halvsida: 1200 kr (bredd 185 mm, höjd 135 mm)
Fjärdedel: 800 kr (bredd 90 mm, höjd 135 mm)
Attondel: 500 kr (bredd 90 mm, höjd 67,5 mm)

"Han var en konstnär, Hans Lisper"

Foto: Hans Bohm

Spelman, fiolbyggare, låtmakare. Han gick bort för tio år sedan 61 år gammal. Hade mycket gjort men vi som är kvar får glädjas åt det han hann med. Fioler som klingar, låtar som spelas. Nära jul är namnet på en av hans smeksamma valser och just så fick den heta spelmanslagets Lisperkonsert som hölls en decemberkväll i en välfylld Malungskyrka.

Fadern Bengt Lisper, "an Lisspä-Olle-Bengt", var affärsman i Malung, violinist i orkesterföreningen och vid fyrtiotalets slut en av grundarna till Malungs spelmanslag. Musiken fanns nära. På en gammal bild en dräktklädd treåring på Maihaugen i Lillehammer. Fotot från 1950 i samband med en av spelmansförbundets tidiga Norge-resor och Hans i ett musikaliskt sammanhang innan han kunde spela. Några år senare, sex år gammal, hade han själv fiolen under hakan som elev hos musiklärare Rudolf Sundqvist.

Mycket Norge skulle det bli för Hans Lisper. Några och tjugo år gammal sökte han sig över gränsen till fiolmakaren Jon G Helland i Skien. Nu ville han lära sig fiolmakeriet. Det blev många resor mellan Malung och Skien. Och

många fioler så småningom.

Sent sextio- och tidigt sjuttioal, en tid när mycket hände inte minst på musikfronten. Det började kvittra av fioldrillar lite varstans. En rörelse som var både röd och grön tog låtarna till sig. Mossigt och ute skulle snart bli jätteinne. Ett nytt begrepp fick namn - folkmusikvägen!

Hans Lisper var långtifrån ensam vapendragare för den Västerdalsmusik som var på väg fram ur Siljansskuggan. Här fanns tre nästan jämngamla spelmän med rötter i Malung.

Kalle Almlöf och Anders Rosén bröt mark med skivan Västerdalton 1972. Och så Hans Lisper. Tre spelmän som samtliga botaniserade hos Lejsme Per, Sjungar Lars och Troskarigubbar, och ändå kom att utveckla tämligen olika spelstilar.

Låt hundra blommor blomma, sa Mao.

Tre blommor var Kalle, Anders och Hans.

Riksspelman blev Hans Lisper 27 år gammal 1973. "För utmärkt och traditionsrikt Västerdalsspel", löd motive-ringen. Hos Helland i Skien lärde han sig vid den här tiden att bygga både hardingfeler och fioler. Och kanske var det för att Helland kände instrumentmakeriet som en vardag med idogt arbete och långsamma inkomster som

han uppmuntrade Hans att skaffa flera ben att stå på. Hans tog Hellands ord på allvar och fick så småningom med sig en utbildning som violinpedagog i bagaget.

Hans Lispers kontakter i fiolmakarvärlden skulle ta honom till byggarlandet framför andra, Italien. Han lärde känna Piero Badalassi, känd fiolbyggare i Pisa. Goda vitsord efter somrar som elev tog honom vidare till en av Italiens bäst renommerade byggare, Giovanni Battista Morassi i Cremona. Med mästarbrev från Italien drog Hans vidare i livet.

Dags för mera Norge.

Målselv, vackert beläget vid en laxälv mellan Narvik och Tromsø skulle bli Hans Lispers hemort under några år vid slutet av sjuttioal. Hans undervisade i musik, och med bandet Fossegrimen spelade han till dans från Bodö till Vadsö. Med skivan Snöskree satte gruppen "en ny standard för den folkmusikbaserade gammeldansen i Nordnorge", skriver Terje Foshaug på konvolutet till en återutgivning av skivan 2012.

Efter några år i norr lockades Hans söderut till Röros, nästa anhalt på Norgefärden. En viktig musikalisk inspirationskälla var traktens nestor i polsbranschen, Peder Nyhus. Av honom lärde Hans Rörosmusiken. Ytterligare skivutgivning skulle det också bli. Namnet på gruppen det samma, men en ny upplaga av Fossegrimen var det som spelade.

Hans var även kappleiksspelman, tävlade i låtspel på norskt vis. Dock med tveksam framgång. Hörde honom en gång spela upp sin Tvillingvals på distriktskappleik i Hamar. Lät alldeles utmärkt. Men svenska framgångar på norsk kappleik? Nej, domarna var nog inte riktigt mogna för det på den tiden.

Fiolverkstaden flyttade så småningom tillbaka över riksgränsen. Hans med familj slog ner sina bopålar i Malung. Han byggde fioler och var under en tid spelledare för Malungs spelmanslag. I Malung förblev han fram till sin död för tio år sedan. Vid sidan om byggandet reparerade han instrument, bland annat för Bergens filharmoniker och Sveriges Radios symfoniorkester.

Och fortsatte att tillverka låtar, ett sextioal inalles skulle det bli.

Vid nittioal mitt kom skivan Vandring. Den spelades in i Malungs kyrka med Hans på fiol ackompanjerad på orgel av Jan Hars, även han från Malung. Vackert, tekniskt mycket drivet fiolspel och bitvis rent himmelskt, enligt min mening.

Hur var Hans som spelman?

Ställer frågan till ordföranden för Malungs spelmanslag Hans Bohm, gammal spelkompis både till undertecknad och föremålet för artikeln.

Han var en skicklig fiolspelar och en fantastisk dansspelman, säger Hans.

Det var världens sväng när Hans Lisper spelade.

Vad tycker du om hans låtar?

Det kräver oftast en hel del jobb för att lära sig en Lisperlåt, men det är det ju värt. Han gjorde flera valser som är riktiga pärlor. Tvillingvals, Västerdalälven och Fossumvals är några sådana.

Har du någon egen favorit bland Lisperlåtarna som du gärna spelar?

För tillfället är det en pols i Rörosstil, Leken hass Jan Iver.

Kalle Almlöf instämmer.

Hans hade en driven teknik, kunde använda sig av den och få till ett bra driv och sväng på låtarna, säger Kalle. Vi spelade tillsammans en del och efter en turné i Danmark gjorde vi en spelning i Lund som till och med imponerade på stadens klassiska musiker.

Hans Lisper som gick bort 2007 lever genom sina låtar och instrument. Och en decemberkväll förra året var det Hans Lisper för hela slanten i Malungs kyrka. Där fanns spelmanslaget, förstärkt med Pers Hans Olsson, Rättvik och dragspelaren Bent Helgren Jacobsen, Röros. Båda har spelat en hel del med Hans Lisper, Bent som medlem i gruppen Fossegrimen.

Hur resonerade ni inom spelmanslaget när ni bestämde att genomföra en Lisperkonsert?

Det var ett bra sätt att minnas Hans som den gode kompositör och spelman han var, säger Hans Bohm. Och som en riktig utmaning för spelmanslaget. På senare år har

allt fler av hans låtar börjat spelas i laget. Det började bli läge för en konsert. Vi ville göra det högtidligt, därför blev det i Malungs kyrka. Titeln och tidpunkten för konserten, Nära jul, var given tack vare namnet på en av Hans Lispers låtar.

En spelman som mer än andra för Hans Lispers musik vidare idag är Joel Bremer. Joel sökte upp Hans och lärde av honom under hans sista år. Joel har själv skrivit om deras erfarenheter tillsammans och jag låter hans omdöme om Hans avsluta den här artikeln.

Så här skriver Joel.

Hans spelade fiol som att varje ton var på liv och död. Han hade ett otroligt expressivt spel, men samtidigt helt naket och intimt, han blottade sin själ genom musiken. Han hade en fantastisk teknik, ett underbart sväng, en ton som inte var av denna världen.

Han komponerade de vackraste låtar man kan föreställa sig. Jag kommer aldrig att kunna spela som han, men jag vill i alla fall försöka leva upp till att, tillsammans med några andra, vara hans musikaliska efterträdare.

Lars Moberg

"FANT HANS" SOM JAG MINNS HONOM

Jag kommer faktiskt inte ihåg när jag träffade Hans Lisper första gången, men det måste ha varit någon gång under 1970. Jag hade flyttat hem till mina morföräldrar i Yttermalung i en önskan att lära mig spela låtar på fiol. Som en naturlig följd av detta intresse sökte jag kontakt dels med äldre spelmän som kunde tjäna som förebilder, dels med jämnåriga som kunde bli spel- och diskussionskamrater.

Mina första minnen av Hans är när vi tillsammans åkte ner till Äppelbo för att spela med gubbarna där: Ivar Stolpe, Joel, Herbert och Henrik Brandt, Knagg Erik, Herbert Grönfall och ibland någon mer — alltså Tabergs kapell. Jag tror att inspirationen till detta kom från mig och att jag drog med Hans dit. Ytterst var det min mormor som tyckte att jag hellre skulle åka till Äppelbo än upp till Malung, för Yttermalungsborna har av gammalt tyckt mycket bättre om det glada folket i Äppelbo än högdragna Övremalungsbor. På det viset kom Hans och jag att en gång i veckan under något års tid åka ner på repetitionerna i Stolp Ivars spelholk. Roligare än på dessa träffar har jag aldrig haft. På så vis kom vi också att delta i en mycket sorgesammare händelse, det var 1971 när Äppelbo kommun upphörde och kom att ingå i Vansbro storkommun. Då ordnades en "begravningsfest" i Blåbandslokalen i Äppelbo där vi var med Tabergs kapell och spelade.

Om detta var mitt första minne av Hans ska jag nu berätta om mitt bästa minne tillsammans med honom. Eller rankar det som näst bästa? Det oslagbart bästa minnet är från första Västerdalstämman i Malung 1972, då jag och Hans var värddar för tillresta spelmän, inräknat "gubbarna" Ekor Anders och Harald Johansson samt lite mer hippieliknande yngre spelfolk. Men vi tar det minnet en annan gång. Nästa bästa minne är en färd till Norge som vi gjorde sommaren 1972 där vi hade prickat in några "stationer" — alltså folk som vi tänkte hälsa på hos, naturligtvis utan att boka in i förväg. Första etappen gick till Oslo där vi hälsade på hos Sven Nyhus. Det blev förstas mycket prat och spel och vi fick även sova över hos Sven. Dagen därpå drog vi iväg till Tinn i Telemark för att hälsa på hardingfelespelmannen Johannes Dahle. För mig är det nog det enskilt främsta minnet av en äkta storspelman i gammal stil. Han förtrollade oss så med sitt spel att vi åkte totalt vilse när vi lämnade honom för att tälta över natten. Vägbeskrivningen tappade vi bort och vägen blev smalare och smalare allteftersom det skymde på och bergen på båda sidor tornade upp sig högre och högre. När det bara

var två hjulspår med en hög rand gräs mellan stannade vi vid en liten å, där det forsande vattnet bar med sig ekon av Johannes Dahles toner som en näckalåt.

Efter att vi sovit i tältet vände vi kosan och kom på rätta stråten till nästa mål, staden Skien där sista felemakaren av släkten Helland bodde, nämligen Jon G. Helland. Att vi ville träffa honom kom sig väl dels av vårt delade intresse för norsk folkmusik och hardingfelan, dels Hans dröm om att själv bli fiolbyggare. Det kan så här i efterhand förefalla väldigt oblygt att bara dyka upp så där hos denne ärevördige gentleman, men han blev nog charmerad av de båda oförvägna unga svenskarna. Han ägnade oss resten av dagen, tog oss med på en grundlig och rundlig sightseeing i firmans stora hus, där han tog fram finaste dyrgriporna som vi fick känna och spela på. Sedan bjöd han med oss hem till sig där han hade flera värdefulla instrument att visa. Och så fick vi sova över hos honom också. Kontakten fortsatte för oss båda men allra mest för Hans som blev antagen som lärling hos Helland. Jag kommer inte ihåg hur länge han var där, men det var den första riktiga lärlingsplatsen han hade.

"Han förtrollade oss så med sitt spel att vi åkte totalt vilse"

När jag flyttade från Malung i slutet av 70-talet tappade vi kontakten med varandra lite grann. Även Hans flyttade ju iväg, bl.a. för lärlingsår hos Morassi i Cremona och sedermera till Norge där han bodde på ett par olika platser, främst att nämna Röros. Det var inte förrän på 90-talet, när jag flyttade upp till Yttermalung som vi återupptog kontakten mer intensivt igen. Han hade kommit mycket längre med sitt fiolbyggande då och särskilt kommer jag ihåg fiolerna av Guarneri-modell som han favoriserade i slutet av sitt liv. De var mycket bra instrument. När jag besökte honom hände det att han stolt hade en nybyggd fiol som han ville förevisa. Då skulle han blindtesta mig på så sätt att jag satt i ett rum medan han spelade i rummet bredvid, omväxlande på sin fiol och en annan fiol och så skulle jag tala om vilken som lät finast. Det var inte svårtippat vilken fiol han spelade på för när han spelade på den "andra" spelade han lite stelt, men när han tog "sin" då var det med passion och lidelse. När han sedan frågade vilken som var bäst kunde jag med hundra procents säkerhet och med oskyldig min välja den som var hans. Då blev han väldigt glad. Jag avslöjade inte mitt trick för jag ville inte förstöra glädjen. Men sanningen att säga lät de där fiolerna han byggde väldigt fint, det behövde jag inte ljuga för att intyga. Givetvis provade jag hans fioler och det skulle vara roligt att äga en som minne av honom.

Konstigt nog spelade vi inte mycket tillsammans. Det var någonting där som inte riktigt harmoniserade. Vi hade någon enstaka spelning tillsammans under alla år vi kände varandra och fast vi säkert hade en jättestor gemensam repertoar. Jag tror det var ömsesidigt att vi kände oss ganska väsensskilda musikaliskt, även om vi trivdes ihop som kamrater, och låtarna som vi båda kunde spela vi kan-

Hans Lisper i båt på Västerdalälven i Malung.
Foto: Hans Bohm

ske ytligt sett med samma toner men ändå väldigt olika. Det kunde vara saker med intonationen och små rytmiska detaljer som ingen utom vi själva skulle ha lagt märke till.

Jag upplevde Hans stil som ganska influerad av klassisk musik, — när jag säger det om honom är det ett positivt omdöme, medan det kan vara ett negativt omdöme om jag säger det om någon annan. Han hade en vacker ton med ett fint snabbt vibrato som fick mig att tänka på violinister av en lite äldre skola. Någon gång kunde det finnas en underton från Wille Toors i det där spelet men kanske ännu mer av en spelman som Pers Hans. De två spelade också tillsammans och det tror jag var en väldigt bra kombination fast jag aldrig hörde dem. För egen del var det mera naturligt att bland Malungsspelmännen söka samspel med Kalle Almlöf, där fanns det inte bara likheter i uttrycket utan även olikheter som verkade som komplement.

Jag producerade en CD med Hans Lisper och Jan Hars (Vandring från år 1995) och då var han på toppen som spelman enligt mitt tycke. Han var mycket energisk under inspelningen och musiken, som till stora delar består av hans egna låtar, är betagande vacker. Något år senare spelade jag in honom då han var solist framför Malungs orkesterförening och spelade Meditation av Jules Massen. Inspelningen var på beställning av hans far Bengt Lisper, som var gammal och svag och inte kunde komma till konserten för att lyssna på platsen. Det lät också väldigt fint och man anade ett ämne till en klassisk violinist. Det är inte långsökt att tänka sig att hans förmåga som spelman och violinist var en stor tillgång i fiolbygget, då han hade

en målmedvetenhet i sitt arbete. Han visste genom eget spel hur en bra violin skulle låta och ställas upp. Genom detta hade han också en så stor kundkrets bland professionella violinister att han sålde allt han byggde och inte behövde förlita sig så mycket på att reparera fiolskrapor för sitt uppehälle.

Hans har gjort flera mycket fina låtar och hans sätt att tolka äldre spelmanslåtar var också mycket personligt. Det har däremot inte fallit sig så att jag spelat några av dem — kanske hög tid att lära sig några.

Hans Lisper gick bort alldeles för tidigt. Även om han var sjuk i slutet av sitt liv så kom det som ett mycket tungt besked. Jag var på begravningen i den fullsatta kyrkan i Malung och var bland dem som gick fram till kistan för ett sista farväl. Där var en fiol och ett porträtt av en ung frisk Hans Lisper. I samma stund som jag såg porträttet bländades jag av ett så starkt och plötsligt sken att jag höll på att inte kunna ta mig tillbaka till bänken. Jag var tvungen att hålla för ögonen och treva mig fram för jag var förblindad av ljuset och av tårar.

Det är en av de märkligaste upplevelserna i mitt liv. Minnet av Hans Lisper lever kvar hos mig och jag tänker på honom väldigt ofta. På skämt gav jag honom namnet "Fant Hans" och det tyckte han om. Ett smeknamn är en ärebetygelse, något man förtjänar och vinner. Hans Lisper / "Fant Hans" var en av de närmaste och bästa vännerna i mitt liv.

Anders Rosén

Öppna arkivet!

Spelmansförbund och Folkmusikens hus i projekt för att lösa upphovsrättsproblematiken som hinder för tillgängligheten av ett eftertraktat arkivmaterial.

I över hundra år har det gjorts ljudinspelning och filmupptagningar av folkmusik och dans. Dalarnas äldsta ljud är en inspelning på fonografrulle gjord 1898 av Bos Per Jansson i Hedemoratrakten, där Anna Jönsdotter sjunger Prästens lilla kråka. Det är ett digert material som skapats, inte bara av arkiv och institutioner som Sveriges radio, Svenskt visarkiv och en rad läns museer, där Dalarnas museum vart först ut med att starta systematisk folk-musikdokumentation 1976. Även spelmansförbund och hembygdsföreningar och inte minst intresserade privatpersoner samt utövarna själva förstås, har bidragit med en stor mängd inspelningar. Den stora insamlingsepoken varade från 1950-talet, när bandspelartekniken utvecklats och blivit överkomlig i pris, fram till 1980-talet.

Nästa fas blev att försäkra sig om att inspelningarna skulle överleva in i framtiden och att överföra kortregistren till moderna databaser med kraftfullare sökmöjligheter. Folkmusikens hus har sedan starten 2000 tekniska resurser och kompetens för att digitalisera äldre inspelningar som kassetter och rullband t ex. 2003 övertog Folkmusikens hus ett databassystem från norsk arkivmiljö och vidareutvecklade det under namnet Fiol AV, med funktioner för att koppla digitalt ljud, video/film och bild till databasen. 2004 byggdes programvaran ut med en webbserver för att kunna användas som ett sökverktyg på Internet, kallat WebbFIOL. Det är alltså nu möjligt att kunna sitta hemma i köket och söka efter uppteckningar och inspelningar och tekniskt är systemet klart för att även kunna presentera ljud och bild direkt i webbläsaren. Problemet är bara att lagar och regelverk vad det gällde upphovsrätt sätter stopp för detta sista steg för full tillgänglighet.

Vanligtvis tänker man på textförfattare och kompositörers rätt till sina verk. Det borde ju inte vara något jätteproblem i folkmusiksammanhang, då ganska lite av materialet omfattar sådant som har känd kompositör eller textförfattare. Men det är mer komplicerat än så. Upphovsrätten reglerar även rättigheter för utövarna, de som sjunger, spelar och dansar på inspelningarna. Och inte nog med det, de som spelat in och de som äger materialet fysiskt har också rättigheter att bevaka. Det här är inget problem så länge man kommer till Folkmusikens hus arkiv och sitter där och lyssnar. Men ska man lyssna och titta hemifrån genom publicering på internet, så tar det alltså stopp.

Nu har arbetet påbörjats för att kunna avlägsna denna sista spärr. Under perioden december 2015 till mars 2016 genomförde Folkmusikens hus i samarbete med Dalarnas spelmansförbund ett mindre pilotprojekt.

Det byggde på tanken att i Dalarnas spelmansförbund finns en mängd personer, i spelmanslagen och som enskilda, som har en stor lokalkännedom och kunskap om hemtraktens folkmusikmiljöer och utövare. De söker upp nu levande utövare eller efterlevande till dem som finns representerade i arkivmaterialet, förklarar syftet och upprättar förhoppningsvis ett avtal för publicering. Dalarnas spelmansförbund har dessutom en ordförande som är jurist med kompetens på upphovsrätt. Tillsammans har vi tagit fram ett antal avtalsblanketter som reglerar upphovsrätten på olika områden. Det är ett omfattande och tålmodsprövande arbete. En spelman jag känner kommenterade en gång, när jag beskrev projektet för honom, att ”det här låter ju lika komplicerat som omarronderingarna i Siljansnäs”, och det kan nog stämma. Men nån gång måste man börja och nöter man på blir det resultat.

Med Folkmusikens hus och Jonas Holmén som anställd koordinator och ett antal lokalt arbetande ”folk musikagenter”, ingick ett 50-talet personer avtal med Folkmusikens hus och ca 3000 avsnitt med ljud och film blev genom det arbetet publikt tillgängliga. Rent praktiskt går arbetet till så att Folkmusikens hus skriver ut listor över alla utövare från en viss trakt där man vill börja arbeta med detta, med anknytna låtar och visor som finns i databasen. Sen är det upp till spelmanslagen att prioritera utifrån sin lokal- och personkännedom och hur man värderar materialet. Det är alltså den lokala folk-musikmiljön som i hög grad själva avgör vad som kommer att publiceras. Arbetet har fortsatt mer lågintensivt och det kan

följas genom att logga in på webbfiol.se.

Planer finns nu att skruva upp ambitionerna i ett större projekt. En ansökan skickades i mars in till kulturrådet om medel för ett samarbetsprojekt som omfattar Folkmusikens hus tillsammans med spelmansförbunden i Dalarna, Gästrikland, Hälsingland och Uppland. I tidigare samarbetsprojekt har arkivmaterial från dessa landskapsförbund digitaliserats och katalogiserats i FIOL. Databasen omfattar idag ca 60 000 avsnitt med låtar, visor, tal och dans i form av ljudinspelningar, uppteckningar, film och video.

Nu vill vi arbeta tillsammans för att öppna upp arkivet, göra det mer publikt och kunna använda det i många olika syften. I den kursverksamhet och viktiga barn- och ungdomsarbete, som samtliga spelmansförbund i projektet driver, kommer den ökade tillgängligheten att vara en mycket stor tillgång och inspirationskälla. Arkivmaterial kan också fungera som ett betydelsefullt komplement till den rena gehörstraderingen, för att utveckla repertoar och studera olika musikaliska uttrycksätt och stilar. I maj vet vi om projektet får stöd för att kunna genomföras.

Per Gudmundson

Nu är Dalarnas Sångnätverk igång

- nytt forum för den vokala folkliga traditionen i Dalarna

Dalarnas spelmansförbunds vissektion har startat ett sångnätverk som är en regional variant av det nationella sångnätverket vilket funnits tidigare. I Gävleborg finns även ett nätverk sedan några år tillbaka, och tanken är att samverka när tillfälle ges.

Sångnätverket kommer att vara ett forum för den vokala folkliga traditionen i Dalarna, diskussion, fördjupning och att hålla sången levande och vital. Arbetsgrupp har varit Gunnar Turesson, Jon Holmén, Ludvig Ohlner och Kerstin Sonnback, och inom kort kommer nätverket att utvidgas med aktiva folksångare i Dalarna.

Huvudträffarna kommer att ordnas två gånger om året och flyttas runt i Dalarna för att få så stor spridning som möjligt. Olika värdar från nätverket kommer att ordna med innehåll till träffarna. Förutom huvudträffarna sker samverkan kring och spridning av information för olika folkliga sångarrangemang i Dalarna.

Första nätverksträffen skedde på Folkmusikens Hus, Rättvik, den 29 april och den 13 maj arrangerades en kurs i folklig sång, med fokus på södra Dalarna, med Kerstin Sonnback, under Folkmusikfest på Humlebacken.

Under sensommaren och hösten arrangeras ytterligare två träffar.

Väl mött i Dalarnas folkliga sångskatt!

Kerstin Sonnback

12 aug. "Kurs i folklig vissång"
Stabergs Barockträdgård.

Ledare: Kerstin Sonnback . Fokus på sånger från mellersta Dalarna, Vika, Torsång, Enviken mm. Stabergs Barockträdgård, Falun.

18-20 okt. Sångnätverkets andra träff.
Helgräff i Falun. Mer info kommer inom kort.

Naturakustikreservat invigt vid Dalagård i Södra Dalarna.

Den 20 augusti 2016 invigdes Sveriges första privata naturakustikreservat. Kulningsslingorna ekade över Dammsjön och blandades med sprakande ljud från eldar på sjön, i eldfat och marschaller som prydde stränderna. Den slöjtäckta fullmånen deltog i samspelet med naturen och spred sitt sken över Åsgarnsdalen, där människor levde och verkat i över 6000 år. Under de senaste århundradena har bergsbruk och jordbruk varit livskraftiga. Vallning av boskapen har varit vanligt och många ortsnamn som har sina rötter från den tiden, lever fortfarande kvar.

De goda, pålitliga akustiska förhållandena för denna plats finns omnämnda sedan tidigare. Den långsmala Dammsjön och närheten till bergen på andra sidan gör att ljudet från signalerna lätt transporteras i luftlagren, och ger mellan 3-5 ekon. Dalarnas vallmusiker har fått en unik mötesplats för träffar kring bevarandet och förnyandet av vallmusiken och skogarnas musik. Just nu utvecklas de ålderdomliga instrumenten och anpassas till nutid tack vare skickliga instrumentbyggare. Granhornet, tex, tillverkas av Jan Nordqvist och har samma stämning som trad hornen. Eftersom EU vill att kor ska avhornas så blir det allt svårare att hitta bra spelhorn, och då är granhornet ett alternativ.

Kerstin Sonnback

Foto: Leif Oster

Dalagård, Fors, Avesta är beläget i det av UNESCO utsedda biosfärområdet Älvlandskapet Nedre Dalälven. Akustikreservatet kommer att skyddas genom att strandskogen invid Dammsjön lämnas orörd för framtiden.

Läs mer på: www.dalagard.eu

Spelstinor - Åsa Andersson, Jeanette Evansson, Erika Lindgren Liljenstolpe, Carina Normansson och Josefina Paulsson – kommer till årets upplaga av Folkmusikfesten i Stjärnsund.

Foto: Claes Hellqvist.

Trettonde Folkmusikfesten i Stjärnsund

Bölja/Härdelin och Spelstinor – årets affischnamn i programmet

Duon Bölja/Härdelin och gruppen Spelstinor hör till affischnamnen under årets Folkmusikfest i Stjärnsund, som äger rum 3-5 augusti. Arrangörerna lovar tre innehållsrika dagar i en av Dalarnas finaste bruksmiljöer.

Folkmusikfesten i Stjärnsund har sedan starten 2005 etablerat sig som en av de viktigaste folkmusikhändelserna i södra Dalarna. I år inleds festen med folksångerskorna Johanna Bölja och Emma Härdelin som ger en konsert i Stjärnsunds kyrka. De beskriver själva sitt format som avskalad och stämningfullt. Det blir koraler, vallvisor och polskor med koppling till sommaren, varav många kommer att framföras a capella.

En annan större konsert ges fredagen den 4 augusti i Smedjan. Då kommer gruppen Spelstinor – Åsa Andersson, Jeanette Evansson, Erika Lindgren Liljenstolpe, Carina Normansson och Josefina Paulsson. ”I mötet med varandra uppstår magi, nya vägar, former och klanger”, säger de fem musikerna, som var och en är känd för sitt starka individuella spel.

Folkmusikfesten kulminerar på lördagskvällen med spelmannsstämman på herrgården och därefter Godnattmusik i kyrkan med Hållbus Totte Matsson, som kommer att skapa stämningar och klanger på olika stränginstrument.

Dessemellan händer det mycket annat. Flera mindre konserter väntar besökarna. Det blir vallmusik, spelmannsam och flera olika kurser. Erika Lindgren Liljenstolpe håller i

en folkurs, Emma Eriksson i en nybörjarkurs i munspel. En danskurs är också planerad. En viktig del av Folkmusikfesten är också de många prova på-tillfällena. I år går det bland annat att testa att sjunga folkliga visor, spela näsflöjt och dra de första stråkdragen på en fiol. Programmet är i skrivande stund inte klart, men finns att hämta på www.folkmusikfesteninstjarnsund.se. Där finns också information om matställen, boende mm.

Bakom Folkmusikfesten i Stjärnsund står en ideell förening med samma namn. Tanken är att lyfta fram svensk folkmusik och låta den möta andra musikgenrer och kulturruttryck. Föreningen vill också bidra till det lokala musik- och kulturlivet under resten av året.

I december arrangeras Midvinterstämman, under vår och höst konserter, kursdagar och danskvällar. Spelmanslaget Korsmora spelmän, som uppstod inför den första Folkmusikfesten 2005, har regelbunden verksamhet med medlemmar från alla delar av Hedemora kommun, och även Avesta.

Flera andra mindre grupper har också uppstått som ett resultat av arbetet med Folkmusikfesten. Dessutom samarbetar föreningen med musikgruppen Jucudai från Ishozi, Tanzania. Folkmusikens hus, Bilda, Hedemora kommun, Husby församling och Sparbanken Södra Dalarna är viktiga samarbetspartners och sponsorer.

Helena Kåks

Musik i alla rum under Midvinterstämman

Det är mörkt i herrgårdsparken. I kontrast till det letar sig ett varmt ljus ut från de många fönstren i herrgårdsbyggnaden. Den som lyssnar noga hör musik bakom innanfönstren. Under Midvinterstämman spelas det i alla rum.

Den 28 december varje år fylls herrgården i Stjärnsund av spelmän, dansare och andra som vill ta del av musiken och stämningen. Mellan hundra och tvåhundra personer brukar dyka upp.

På herrgården finns många rum med fin akustik. Dansgolvet på nedervåningen är visserligen litet – lerklningen i taket tillåter inte dans på övervåningen – men fyller ändå sin funktion. I år stod Korsmora spelmän och Avesta spelmannslag för två inledande danspass, sedan fylldes spellistan snabbt på. Uppe i Gula salongen blev det som vanligt Öppen scen. Programmet blir alltid en överraskning – de som vill medverka anmäler sig på plats. Årets scen gästades bland annat av Leontines kapell, säckpipeblåsaren Kjell Bergqvist och fiolspelmanen Lars Fredriksson.

Stämman arrangeras sedan 2005 av Föreningen Folkmusikfesten i Stjärnsund, Korsmora spelmän och Polhemsällskapet. Folkmusikens hus och Bilda är på väg in som medarrangörer.

Helena Kåks

Foto: Claes Hellqvist.

Bingsjöpolsskor med engagerade Bingsjöbor

"Ni har en fantastisk skatt i Bingsjömusiken och -dansen. Och ni gör ett fantastiskt jobb under stämman."

Danspedagogen Christine Löfgren uttryckte stor uppskattning när hon tillsammans med spelmanen Jonas Holmén välkomnade Bingsjöstämmans verkliga hjältar – alla ideellt arbetande bybor från Bingsjö, Finnbacka och Dalstuga – till deras egen bystuga.

Under Bingsjöstämman invaderas Bingsjö av människor i tusental. Ortsborna har fullt upp med att organisera camping, driva servering i bystugan, sköta renhållning och mycket annat. Följaktligen hinner de inte i någon större

utsträckning ta del av stämmans utbud. Christine och Jonas har under flera år hållit kurs i Bingsjöpolska under stämman. När idén väcktes att låta Ortsborna ta del av samma kurs vid en lugnare tidpunkt nappade de två direkt.

En lördag i mars var det dags. Ett trettiotal personer deltog, från skolbarn till pensionärer. Några tillresta, som troget hjälper till under stämman, fick också vara med. Christine Löfgren fick alla med sig på dansgolvet. Jonas Holmén berättade om bingsjöspelmän och gav prov på låtar av olika typer. Avslutningsvis bjöds alla på mat. Dagen arrangerades av Föreningen Bingsjöstämman.

Helena Kåks

Långdans på Svenska skolan på American Swedish Institute.
Foto: Elizabeth Andersson

Amerikanskt spelmanslag blickar framåt

När Paul Dahlin, ståendes nedanför scenen, spelade med Boda spelmanslag på sin första resa till Dalarna upplevde han något som han burit med sig sedan dess.

Han visste inte då, 1974, att han mer än fyra decennier senare skulle stå nedanför en annan scen, i sin hemstad Minneapolis, och se tillbaka på 30 år med det spelmanslag han själv startat.

Det som Paul, då 20 år gammal, upplevde på sin resa till Dalarna var värdet av att dela med sig av sin musik. När spelmännen på scenen såg att Paul kunde hantera instrumentet och låtspelet bjöds han upp att stå tillsammans med de andra och denna till synes lilla gest var något som gjorde stort intryck på den unga amerikanen. Spelmännen han träffade bjöd in honom att delta istället för att stänga ute.

Spelmanslaget som jubilerade förra året heter ASI spelmanslag och bildades 1985 på ett initiativ från Paul. Idén var att hålla kurser i svenskt traditionellt låtspel på American Swedish Institute (ASI) i Minneapolis. Musiken han ville lära ut hade han spelat i många år tillsammans med sin morfar Edwin, sin mor Nancy och sin morbror Bruce. Det var morfadern, Ivares Edwin Johnson, som fått med sig musiken och passionen för att spela den hemifrån när han 19 år gammal emigrerade från Rättvik till USA.

Det fanns många som var intresserade av Pauls kurser och redan en månad efter starten hade gruppen fått sin första spelning och därmed var spelmanslaget ett faktum. I alla år har kriteriet för att vara med i första hand varit att man "feel the need to play this music".

Under de senaste tre decennierna har det blivit många konserter, danskvällar och spelningar både när och fjärran för spelmanslaget. Musiken som Edwin tog med sig från Röjeråsen för så många år sedan har kommit tillbaka till Sverige om och om igen och det har funnits ett särskilt starkt band mellan spelmanslagen i Rättvik och Minneapolis.

Det Paul, då 20 år gammal, upplevde på sin resa till Dalarna var värdet av att dela med sig av sin musik

En mängd spelmän har rest mellan de två platserna genom åren och både i Minneapolis och Dalarna har det funnits särskilda stipendier instiftade för att unga ska få möjlighet att resa över Atlanten och uppleva folkmusikmiljön på respektive plats.

I februari varje år anordnar spelmanslaget en helg med kurser och konserter på ASI under namnet Winterfest. Till 2016 års upplaga av Winterfest blev Dalarnas spelmansförbund inbjudna som gäster för att, förutom att fira 30-årsringen, ta sikte på framtiden.

Tillsammans vill man se om det går att erbjuda unga musikintresserade vägar till att upptäcka den invandrade svenska musiken som genom åren blivit en av Minneapolis och St Pauls många kulturella fasetter.

Förra året blev Jon och Jonas Holmén utsedda till spelmansförbundets representanter i samarbetet med spelmanslaget och institutet för att stimulera ungdomsverksamhet i området. Som alltid när man reser till ASI spelmanslag drabbas man av vilken värme och gästfrihet laget visar

Närmare 250 personer kom till ASI spelmanslags jubileumskonserter på Winterfest 2016
Foto: Char Bostrom

Paul leder spelmanslaget i dansspel.

Foto: Jon Holmén

upp. Det är lätt att uppleva samma typ av känsla som Paul upplevde på sin resa till Dalarna 1974. Bemötandet kommer från såväl Paul med familj som Mary Hegge, lagets nuvarande ledare, och delas av övriga lagmedlemmar.

Det första besöket gav mersmak och till årets Winterfest åkte även Emma Lagerberg, spelman och sångare bördig från Malung, med vilket gav möjligheten till sångkurser och möjlighet att träffa barn och unga som inte nödvändigtvis spelar ett instrument.

Inför besöket arbetade spelmanslaget på plats för att bjuda in lärare och unga utövare och i år gav det resultatet att det kom tre yngre musikanter till den öppna workshopen samt att det blev ett besök med dans- och sångutläring i Svenska skolans undervisning på ASI. Från spelmanslagets sida vill man bygga vidare på samarbetet för att om möjligt nå och inspirera fler barn och ungdomar i området i framtiden.

För alla spelmanslag kommer förr eller senare frågan om förnyring upp. Finns det unga som är intresserade av den musik vi älskar och skulle vilja bli en del av den gemenskap vi sätter så stort värde på?

Behoven av att stimulera och ge unga chansen att upptäcka denna kultur, kanske fastna för den och låta den bli ett eget uttryck och en egen passion, blir ofta tydligt när man kommer till en generationsskarv i ett spelmanslag.

Just detta, att få chansen att upptäcka "the need to play this music" blir nu något som ASI spelmanslag fokuserar på tillsammans med American Swedish Institute och Dalarnas spelmansförbund.

JON HOLMÉN

Folkliga Koraler - då & nu

På hösten 1974 satt jag nytilträd på min amanuensstol i den tegelborg vid Faluån som är Dalarnas museum. Min uppgift var att arbeta för folkmusiken, att dokumentera och sprida den. Till en början blev det mest dokumentation: många och långa bilfärder med min trogna Nagra-bandspelare till köksbord och vardagsrumssoffor, där musiken skulle lockas fram.

Arbetet med att sprida folkmusiken handlade egentligen om att öka intresset för något som då inte hade särskilt hög status. Spelmanslagen fanns förstås, men hade liten roll i musiklivet och kämpade med rekrytering av yngre spelmän. Vissången hade än sämre situation.

På min museistol tänkte jag att folkmusiken borde gynnas av ett bredare innehåll och en öppenhet som förmådde andra än spelmanssöner (och någon enstaka -dotter) att musicera. Breddningen skulle till och med öka öppenheten. En större bredd skulle göra folkmusiken intressantare för flera, mer att upptäcka och mer att länka till det övriga musiklivet.

Upptagen av de tankarna, knackade det på min dörr. In i rummet klev en präst med snagg och brett leende. Med sig hade han en stor bag som innehöll två tunga pärmar som han lade på mitt skrivbord. Min besökare var Jörgen Dicander, då en 38-årig komminister i Stora Tuna församling. Hans ärende var att visa upp de båda pärmarnas innehåll – och ställa frågan om inte pärminnehållet skulle kunna ges ut. På något sätt hade han hört talas om mig och mitt nya uppdrag vid länsmuseumet.

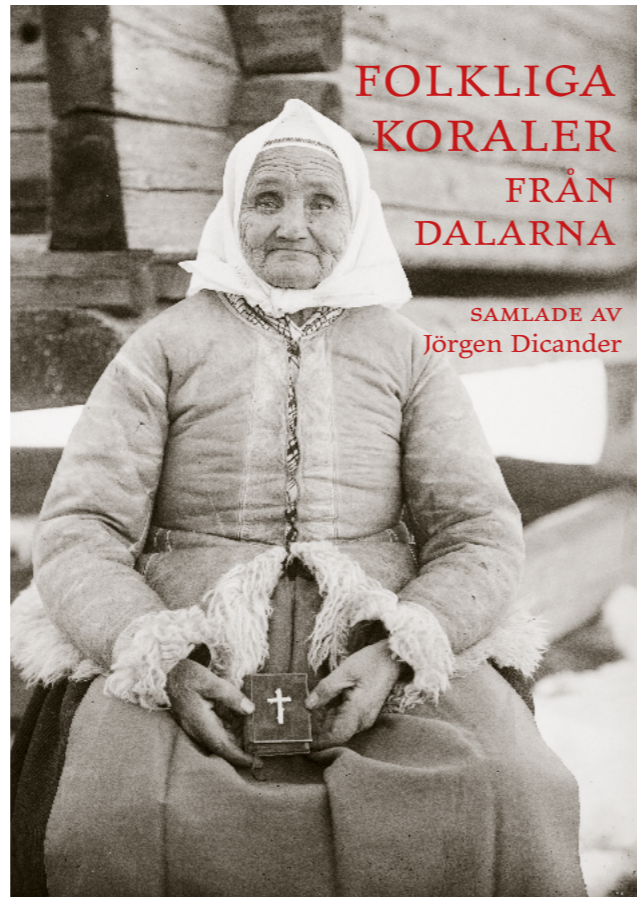
Det visade sig att den rymliga bagen tyngdes av samtliga då kända folkliga koraler från Dalarna. Jörgen hade fått idén att leta efter folkliga koraler i tryck och i arkiv, att ordna dem efter psalmernas begynnelseord och att förse dem med uppgifter om ursprung. En svåger i Falun, Ivan Frank, var en styv textare och hade på Jörgens uppmaning gjort snygga boksidor som lätt kunde fotograferas av. De handgjorda sidorna var prydligt instoppade i plastfickor, minns jag tydligt.

Jag såg omedelbart värdet i den tänkta boken. En publicerad samling med folkliga koraler skulle vidga uppfattningen om Dalarnas folkmusik. Boken skulle också nå andra än folkmusikens redan hängivna dyrkare. Dessutom innehöll samlingen en lång rad melodipärlor som borde vara oemotståndliga för sångare, kyrkomusiker, körarrangörer och andra musikanter.

Jag fick med mig museets ledning – och lyckades dessutom få ett ekonomiskt stöd till utgivningen av dåvarande Sveriges kyrkliga studieförbund. Men boken skulle inte ges ut av Dalarnas museum, utan av Dalarnas fornminnes och hembygdsförbund. Jag minns inte längre varför, men i

praktiken var det ändå museet som producerade utgåvan.

En inte oviktig detalj i utgivningsarbetet handlade om omslagsbilden. Mästerfotografen Karl Lärka (1892–1981) från Mora besökte regelbundet museet. K-G Svensson, som hade sin ateljé i huset och senare blev museets foto-

graf, var den ende som Lärka Karl litade på när det gällde att framställa papperskopior på de gamla glasplåtarna från 1910- och 20-talen. Jag lärde känna Karl och var till och med hemma hos honom och hustrun Svea i Östnor vid åtminstone ett tillfälle. Den kontakten gjorde att jag personligen fick tillstånd att använda ett märkligt porträtt på sollarökvinnan Stikå Anna till böckernas omslag.

Boken Folkliga koraler från Dalarna kom ut 1975 och följdes av ett kompletterande häfte 1979. Boken blev på flera sätt en stor framgång. Den spreds så snabbt att upplagan tog slut inom något år. Och arrangemang för kör av melodier ut boken började dyka upp. På konserter kunde jag själv höra koraler sjungas. I en tv-sänd gudstjänst från Siljansnäs sjöngs alla psalmer till melodier ur boken. Under årens lopp har jag då och då stött på bokens melodier i olika sammanhang, vilket förstås glatt mig oerhört.

Livets outgrundliga kast gjorde att jag i höstas fick anledning att närma mig koraleböckerna igen. Med ordförandeklubban i hand under ett möte med Samfundet för visforskning, Svenskt visarkivs vänförening, frågade jag

efter förslag till årsbok för detta samfunds medlemmar. Vartannat år handlar det om nytryck av en äldre, utgången vissamling – och 2017 var det dags för en sådan återutgivning. Susanne Rosenberg, folksångerska och lärare vid Kungl. Musikhögskolan, men också medlem i samfundsstyrelsen, föreslog på uppdrag av studenterna på folkmusiklinjen: Jörgen Dicanders Folkliga koraler från Dalarna. Ingenting kunde ha förväntat mig mer!

Nyutgåvorna brukar vara rejält gamla saker, hundra år eller så. Men här föreslogs alltså böcker som jag själv låg bakom och som dagens unga folkmusikutövare vill ha i nytryck. Kunde det stämma? Hur märkligt förslaget än var ur mitt eget perspektiv, blev samfundsstyrelsens beslut att låta återutge koralsamlingarna. 42 år efter den första samlingens tillkomst, men inom en och samma persons yrkesliv. Det eminenta Bo Egebys förlag i

Foto: privat

Gunnar Ternhag
På bilden t.v. syns Gunnar Ternhag av 1974 års modell.

Spelmanspodden

För folkmusik i allmänhet och låtspel och vissång i synnerhet!

Dalarnas spelmansförbund tar tillsammans med Folkmusikens hus ett stort kliv in på nya marker genom den egna - och kanske det enda i sitt slag - podcasten "Spelmanspodden" – ett digitalt medium för att sprida folkmusik till vem som helst, var som helst i världen, när helst den själv vill!

Det har länge pratats om varför det spelas så lite folkmusik i radio och TV. Vi är många som gått och grunnat på hur och vad vi kan göra för att få folkmusiken att nå ut och synas och höras mer. Visst finns det fina program på Sveriges Radio för folk & världsmusik, men det är förhållandevis få timmar och mycket musik från hela världen som ska samsas under samma program. Det finns ju så oerhört mycket mer traditionsmusik och spelmansmusik som aldrig kommer fram eller når längre ut än inom de egna rummen. Så vi beslöt helt enkelt att ta tag i det själva!

Med ett beviljat projektstöd från landstinget Dalarna blev det möjligt att genomföra de tre första avsnitten med hjälp av Torbjörn Ivarsson som producent och programledare. Torbjörn är en van radioprofil och producent från Sveriges Radio P2, där han under många år gjorde "Filikromen" och "Folke", han var även på plats under FFF (Falu folkmusikfestival, då det begav sig) för att spela in och livesända konserter.

Arbetet med Spelmanspodden började med ett första möte mellan programrådet och Torbjörn i november. Idéerna frodades och uppslag för programinnehåll, minst för ett helt år framåt finns det gott om.

Göteborg, specialiserat på musik, publicerar tillsammans med nämnda samfund.

Så kom det sig att jag fick anledning att gå i mina egna fotspår. Och det gav också anledning att fyra decennier senare ta upp samarbetet med Jörgen Dicander, fortfarande kortsnaggad och brett leende, emeriterad sedan mer än 15 år men ännu verksam i sin rundkrage. Och lika hängiven musikälskare – för övrigt den ende celebrant jag sett ha fiolen i hand, likaså den ende jag sett spela kohorn från predikstolen.

Jag ser fram emot vad nyutgåvan kommer att innebära för de undersköna melodiernas användning. Folkmusikstudenternas efterfrågan lovar gott för en ny koralvår.

Redan till 31 januari 2017 släpptes premiären av Spelmanspodden!

I det avsnittet kan man bland annat lyssna på en releasekonsert med Lyset i forsen (Thea Åslund fiol, sång, Emma Lagerberg fiol, sång och Lovisa Risinger fiol, sång) men också intervju och konsert "Far och son" från Folkmusikens hus i januari, Pers Hans Olsson och Hans Kennemark och deras söner Pers Alexander Olsson och Olof Kennemark. Avsnitt två släpptes sista februari och hade Folkmusikens hus som tema. Här får man höra Per Gudmundson, Tommy Sjöberg och Lotta Johansson berätta om verksamheten. Man får även lyssna på spännande inspelningar med Gössa Anders och Mockfjärdspelmanen Elvira Klasson, elev till Anders Frisell. Dessutom alldeles pinfärsk musik med duon Per Gudmundson och Bengan Janson.

I marsprogrammet ligger fokus på Dalarnas spelmansförbund. Resten står skrivet i stjärnorna, när denna tidning är tryckt hoppas jag vi gett ut flera avsnitt, enligt planen ett i månaden, att vi har en given finansiering för fortsättningen och att efterlängtrade Spelmanspodden nått långt utanför Sveriges gränser och klättrat uppåt på topplistorna!

Sofia Sandén

Podcast är ett digitalt medium för att distribuera radioprogram, som lätt kan laddas ner från webben via iTunes och liknande hemsidor.

Spelmanspodden hittar du på:
www.dalarnasspelmansforbund.se
www.folkmusikenshus.se

Olle Wallman uppträder i Trysil, Norge.

Foto: Oikänd

OLLE WALLMAN 1926-2016

En spelman och sångare har gått ur tiden

Det var som körledare för Saxdalens Manskör som jag lärde känna Olle Wallman. Kören bildades 1981 för att sjunga vårsånger vid brasan till Valborgsfirandet i byn. Det var en självklarhet att Olle ville vara med och med hans musikaliska bakgrund så blev jag oerhört glad att få med honom som medlem.

Han hade sjungit tenorstämman i Garpenbergs Hembygdskör redan 1940 och gjorde resor med den kören runt om i Dalarna. Den sista körkonserten med Saxdalens Manskör gjorde Olle på Cassels scen i Grängesberg 2016. Roger Pontare var solist i en julkonsert. Olle hade fyllt 90 år tidigare på hösten, men han stod på körgradängerna och övade inför konserten och under själva konserten. En verklig bedrift av en 90 åring.

På manskörens många turnéer så träffade Olle alltid någon han kände igen. En medlem i kören frågade honom "Känner du folk överallt Olle" och så var det. Det var så att Olle hade rest mycket med sin fiol på åtskilliga spelningar och spelmansstämmor i landet genom åren och träffat och blivit bekant med många spelmän. Olles fiolspel kom också väl till pass när kören satte upp sångspelet "Helgdagskväll vid timmerkojan" som bygger på Dan Anderssons noveller och sånger.

Detta sångspel togs fram till hundraårsminnet av Dan Anderssons födelse 1988. Olles rolltolkning av Per Ols Per Erik är oförglömlig. Ett minne är när vi satte upp spelet vid Saxens strand med marschaller och eldar en magisk kväll med fint väder i augusti månad. Som det står i visan "Och månen sken så blank på himlarunden" just då steg fullmånen upp på himlen och speglade sig i sjön. Ett minne som alltid kommer att finnas kvar hos mig.

Olle kom till Saxdalen 1960 genom sitt arbete som elektriker där han blev anställd av Boliden vid gruvan som övermontör. En bidragande orsak till att familjen stannade kvar i Saxdalen var att det fanns ett livaktigt folkdanslag där Olle blev med och spelade till dansen.

Folkdanslaget gjorde många uppvisningar inte bara lokalt som vid Grangärde kyrka vid midsommar utan även på Skansen i Stockholm och på många resor utomlands. Olle blev också spelledare för Ludvika spelmanslag en tid.

1979 tog Olle initiativ till ett spelmanslag i Saxdalen där han var ledare fram till sin död 2016. Många var nybörjare då 1979 men de hade som mål att vara med på spelmanstämman i Sunnansjö året därpå och så blev det. Olle var lyhörd när han lärde ut nya låtar till gruppen. Han hade erfarenhet sedan tidigare när han var musiklärare på

fiol, mandolin och blockflöjt i Garpenberg med omnejd. Det har blivit många spelningar med Vis & Låtgruppen Saxdalingarna genom åren. Sista sommaren han levde var han med i två grupper som framträdde på Rihimäki i Malungs finnmark vid Leisme Pers stuga både med Saxdalens Manskör med Dan Anderssons sångspel och med Vis & Låtgruppen Saxdalingarna.

Spelmanslaget spelar i kyrkor och till dans i Bingsjö och naturligtvis vid midsommar vid många tillfällen. På julottan i Saxdalens Kapell spelade gruppen som vanligt och Olle sjöng Bergslagsjul med stor inlevelse.

Spelningen hade gått bra och Olle fick blommor. Han hade under många år spelat vid julottan även fyllt 90 år tidigare under hösten. På kvällen bjöd Olle familjen på mat och fiolerna kom fram men morgonen därpå kände han sig inte bra utan var tvungen att åka ambulans till Falun och dog dagen därpå. Han spelade in i det sista.

Olle har tecknat ner och samlat gamla Grangärde låtar. Handskrivna noter efter många spelmän bl.a. Ludvig Eriksson från Skattlösberg. Ludvig hade tecknat ner på noter sina låtar och de fanns i Uppsala på Landsmålsarkivet dit Olle åkte med Bengt Emil Johnson och fick med sig många kopior.

Spelmän trotsade snöfall i Norrbo

Trots ymnigt snöfall slöt ett 50-tal spelmän/kvinnor upp när Saxdalingarna bjöd in till spelträff i Norrbo Folkets hus en tisdag i mars. Spelmännen/kvinnorna kom från Aspeboda, Dala-Floda, Gagnef, Grängesberg, Ludvika, Nyhammar, Stora Tuna och Svärdsjö.

Det var den första spelträffen utan Olle Wallman, Saxdalingarnas förre spelledare, som avled i slutet av 2016. För att hedra Olles minne spelades flera låtar som Olle komponerat under den timme som var avsatt till allspel under ledning av Janne och Mats Wallman.

Musiken ljöd så väggarna bågnade under kvällen. Efter paus med fika och lotteriförsäljning presenterade de olika spelmanslagen låtar från sina egna repertoarer.

Lotta Steinholtz Gustavsson

Hösten 2016 så beslöt vi i Saxdalingarna att vi skulle renskrivna noterna som Olle hade tagit fram och som vi spelar dem på vår repertoar. Jag åtog mig arbetet att renskrivna dem i ett notprogram.

Nu i början på året går vi igenom låtarna not för not och sätter harmonier till låtarna. Meningen är att vi ska trycka ett häfte med drygt 30 låtar från Grangärde-trakten som Olle Wallman har tagit fram och spelat dem genom åren.

Olle har fått mycket uppskattning som spelman och många är de som han har spelat med på sina turnéer. Han fick Ludvika kommuns kulturpris år 1992 och Parlingpriset år 1999, även utsedd till årets Saxdaling år 2000 och fick den så kallade Rävvalakroken.

Olle medverkade med sin musik i TV, radio, DVD och på alla CD-inspelningar med Wallmanspolskekvartett, Saxdalingarna och Saxdalens Manskör. Men arvet efter Olle Wallman lever verkligen kvar genom hans barn och barnbarn som spelar.

Roger Broberg

Ny ungdomssektion i förbundet

Hej! Vi är ett par ungdomar som är på gång att bygga upp en ny ungdomssektion inom förbundet. Vår huvuduppgift är att arrangera aktiviteter för unga i förbundet.

Nu söker vi dig i åldrarna 15-25 år som vill hjälpa till med detta! Vi vill försöka dra med oss så många ungdomar som möjligt i förbundet. Vi kan lova att det kommer bli vansinnigt kul!

Verksamheten riktar sig till ungdomar och det vi vill göra är att anordna kurser, hålla i Snapchat-kontot, arrangera resor, vara programledare för ungdomsscener på spelmansstämmor eller kanske något helt annat vi inte tänkt på än! Vill du vara med och bestämma vad vi ska göra? Hör av dig till info@dalarnasspelmansforbund.se.

Linnéa Hedvall

På vintermarknad i Röros

Vinter, marknad, pols och kanske en och annan pils. Det började med kunglig resolution på artonhundratalet och håller på än. För maximalt kvällsdrag under galoschernå rekommenderas Kaffestuggu. Vintermarknad i Röros, kan vara kallt men anbefalles å det varmaste!

Bakom stugan är bara fjällbjörk och ripor, sa min reskamrat Lars Hökpers. Vi hyrde rum i stadens utkant och det var nog som han sa. Bergstaden, med sitt berömda Kobberverk i bruk till 1977, Faluns vänort i Norge, är omgiven av kala vidder.

Och staden på fjället behöver förstås försynning, tillförsel av det mesta. Förnödenheterna kom vintertid på medar till ett ställe dit inga ordentliga vägar fanns. Foror med kött, sill, smör, ost, lin, vadmal, tobak, brännvin och annat därtill. Rent av en och annan pols smög sig med, eller polska om lasset kom från Sverige.

Langknut, Finborud, Skjerdingssta, gamla forkörargårdar som under längeliga tider välkomnat vällastade ekipage från avlägsna trakter. Men under nittonhundratalet började traditionen krokna. Med järnvägen var försynningen räddad ändå. Hästar och foror hörde till en tid för länge sedan svunnen. Intresset dalade och under sextioalet fanns nästan ingenting kvar av marknaden i Röros.

Men då, Röros Turist- och Reiselivslag tog över arrangemanget. Målsättningen, att blåsa nytt liv i Bergstadens vinterfest. Och Rörosmartnan skulle verkligen få sitt lyft i modern tid. År 1981 kom tio hästdragna ekipage från Klövsjö, den första forbonderesan på femtio år! Jämtarna

skulle i sinom tid följas av andra från båda sidor gränsen. Dalarna Femund Forkörarförening, idag ett självklart inslag, slår sedan många år läger i historiska Langknutgården.

Nu i februari 2017 kom ett åttiotal forskjutsar, norska och svenska till marknaden i Röros. Under några dagar var det trångt på Bergstadens gator, och inte minst på Langknut, Finborud etc, de gamla kringbyggda forkörargårdarna som faktiskt ligger inne i centrala staden.

Det var spel och dans natt som dag. Så sägs enligt hävderna om marknaden den gången som självaste kungen tog initiativ till med sitt dekret från 1853. Det har hållit i sig. Den livaktiga Rörosmusiken och dansen har alltid funnits med som en självklar ingrediens. Och gör det i högsta grad än idag. Konserter i kyrkan och annorstädes, middagsdans i Sangerhuset, dans på andra håll, spontanjam lite varstans.

Och så krogen Kaffestuggu, ett livaktigt kvällsnav med både pols och pils. Martnan på Röros lever. Kan vara en kylslagen tillställning. Minus trettio härom året, men anbefalles å det varmaste!

Lars Moberg
Text och foto

Trångt på Kjerkgata under marknadsdagarna.

I år besöktes vintermarknaden av ett åttiotal hästforor från båda sidor riksgränsen.

Musik i snöglopp på Langknutgården

Mattias Helje, spelman och smed från Lima, i samspel med Marie Maëlle Dubey.

Henrik Wikström
Rossbol, Jämtland:

-Jag är här för att träffa kompisar och spela fiol.
•Varför just Röros?
-Miljön är fantastisk här, både för turister och spelmän.
• Men för tillfället lite dåligt med norska spelmän här på Kaffestuggu, är det inte det?
-Det är väl både och, säger Henrik.
•Satt i alla fall en norrman bredvid mig här och spelade för en stund sedan.
-Jag har rest hit här i tio år nu. Gillar att man får spela lite annan repertoar när man kommer hit.
-Men visst är det mest svenskar här på andra våningen på Kaffestuggu just i kväll och det är ju lite synd.

Åsa Andersson
Torsåker, Gästrikland:

-Jag åker hit till Röros därför att det är så otroligt kul!
-Här finns gott om speltillfällen, och så kan man få lära sig en och annan Rörospols.
• Det verkar vara många svenskar här?
-Jo, men handlar om att hitta alla som finns, både svenskar och norrmän och spela med dem man råkar på.
-Jag har ännu inte lärt någon ny Rörospols så här långt i år, men kan ett antal sedan tidigare.
•Det är en väldig stämning här, men också en hel del fylla?
-Jovisst, många är fulla men so what?, det blir mycket musik ändå.

Anna-Karin Jobs Arnberg
Dala-Floda:

-Det är en "görtrevlän" miljö här i Röros, trevligt folk och mycket musik och kultur.
-Och det är ju en gammal marknad där handel, musik och kultur hör ihop. Det blir som en smältdegel.
-Tycker egentligen att det är roligast med spontanspel, när man bara råkar träffa på någon. Kan till exempel hända när man går in på de här gamla forkörargårdarna där folk sitter och spelar. Det är nog det roligaste.
-Och så ville jag ju gå på en konsert med Dalakopa, men det får bli en annan gång.

Från arkivet: Om ett par Särnaspelmän

Första numret av Dalarnas spelmansförbunds medlemsblad publicerades 1945. Med smärre avbrott har medlemsbladet årligen kommit ut med medlemsinformation, nyheter och intressanta artiklar som har gett medlemmarna rik kunskap om Dalarnas folkmusikliv och historia. En del av artiklarna i de äldre bladen är hämtade ur dagstidningar eller andra publikationer, men många är originalartiklar, skrivna av medlemmar med djup insikt i något speciellt ämne. Här följer en artikel skriven av spelmannen Ewert Åhs i Älvdalen där han berättar om möten med spelmän i Särna.

Vid den uppteckningsresa som min far på Zorns initiativ företog till Särna 1903 sammanträffade han med en märklig spelman vid namn Olmos Olof Svensson, eller "Spaken", som han kallas i dagligt tal. Om dennes säregna låtar och karakteristiska spel hörde jag under min barndom ofta berättas, och då mitt arbete för en tid sedan förde mig till Särna, beslöt jag att uppsöka den vid det här laget 90-årige spelmannen för att åtminstone få se och tala med honom.

Kanske hyste jag även en svag förhoppning om att han ännu skulle kunna spela någon av sina låtar och den förhoppningen infriades och överträffades på ett oväntat sätt. Spaken visade sig nämligen vara en tillgänglig och språksam herre, som gärna spelade sina låtar och berättade gamla spelmansminnen. Både fadern, och farfadern hade varit spelmän och S. hade redan som liten pojke gjort sig en fiol av ett urholkat trästycke "som en maskstock", på vilken han satte lock och strängar av tvinnat tagel, och lärde sig så småningom de flesta av de gamla låtarna.

Till en början spelade han tillsammans med en äldre bror, "men han spelte som norsken", så S. sökte sig snart en annan spelkamrat Skogs-Jannes och tillsammans med honom spelade S. på många bröllop i trakten. På min fråga vad som menades med att spela som norsken letar S. fram den fiol han fått som gåva av Särna fornminnesförening och demonstrerar det norska "stråklaget". Spakens spel verkar mycket ålderdomligt med en säregen, bunden stråkföring, och det är en verklig upplevelse att sitta och höra honom dra den ena låten efter den andra och höra honom kommentera de olika låtarna. Svöleleken, Henninglåten, Gammelhurven, Storhurven och Lisslurven, Slufferlåten och allt vad de heta.

Om den mest kända av Särnas låtar, Särna brudmarsch, berättar S. att den troligen komponerats av en präst i Särna vid namn Godenius, som varit mycket intresserad av folkmusik. Genom norrmän som voro i Särna på arbeten av olika slag infördes en del låtar, bl.a. halling, och under exercisen sammanträffade Särnaspelmännen med spelmän från andra socknar, han nämner t.ex. Elg-Anders och Travar-Olof från Älvdalen och Sjungar Erik från Lima. Något namnvard inflytande utifrån kan dock inte märkas på de

låtar som S. spelar. Från värnpliktstiden spelar S. en visa med ålderdomlig melodi till vilken sjungits följande text:

*"Stackars de beväringar som skall till Tuna gå
och lära sig exere i sina unga år"*

Denna visa hade sjungits av beväringarna under åttamilmarschen ned, mot Älvdalen, men annars var det mest S. som fick sköta musiken. Han berättar att han då spelat så att blodet sprungit fram på fingertopparna. "När vi kom till Rättvik, där fanns nog av spelmän, säger S. stora skäggiga karlar, klädda i förskinn och mest alla hade fioler". En rättvikskar hade haft fiolen fastsatt med en rem vid vänstra handloven för att inte tappa den och för att alltid ha den till hands. Efter flera timmars trevlig samvaro blir det tid att bryta upp, och medan S. lägger ned sin fiol konstaterar han: "Dragspelet har tagit överhanden över alltihop nu, och de yngre spelmännen kan inte spela låtarna på det rätta gamla sättet". En sak som man, sedan man hört S. spela, gärna skriver under på.

På återvägen tittar jag in till en annan spelmansveteran, som jag får en pratstund med, 85-årige Bäcke-Halvar. Han spelar också ännu sina gamla låtar, men tiden tillåter inte att jag får höra någon av dem. Han berättar bl.a. om de spelmansstämmor som på initiativ av Magn. Engzelius och Fornminnesföreningen brukade hållas varje midsommardag. Ibland höll man till i Ordenshuset och ibland vid Gammelkyrkan och spelade både solo och i samspel inför en talrik publik. Det var Särna "spelmanslag" med Spaken och Spak Erik, Bäcke Halvar, Ola Spånberg, Trond-Jo m.fl. och naturligtvis Engzelius själv.

Genom dessa stämmor, där det ibland utdelades små minnespriser på 5-10 kr, vidmakthölls och bevarades den gamla spelmanstraditionen i bygden. Engzelius har även som upptecknare gjort ett gott arbete för bevarandet av de gamla låtarna, och det vore beklagligt om Särna gamla och säregna spelmanskultur skulle falla i glömska. Det är hög tid att yngre krafter träda till som med inlevelse, förståelse och intresse fullfölja och bevara detta rika arv.

Ewå (Ewert Åhs)

(Inledning: Per Gudmundson)

Bilden ovan: Halvar Bäckman, Magnus Engzelius och Olmorts Olof Svensson (Spaken) i speltagen.

Bild på föregående sida: Olmorts Olof Svensson i Särna med hustrun Johanna (född Emretsdotter). Källa: släktforskningsiten My Heritage.

Foto: Okänd - Foto från Särna hembygdsförnings samlingar

SPELMANSFÖRBUNDET I SOCIALA MEDIER

- så hittar du oss

Följ oss på **Facebook** så missar du inte våra evenemang och nyheter. När det händer något på www.dalarnasspelmansforbund.se så dyker det automatiskt också upp på Facebook. Sök efter Dalarnas spelmansförbund i sökrutan så hittar du oss.

Vi har inget eget konto på **Instagram** men om du lägger ut bilder/video på ditt konto och märker dem med **#dalaspelman** så publiceras de på www.dalarnasspelmansforbund.se. Tillsammans skapar vi en brokig spelmansmosaik på vår hemsida!

Följ oss på **Snapchat** så får du glimtar från våra evenemang när de händer. Om du blir med i vår ungdomssektion så får du tillgång till inloggningen och kan dela bilder/video från de folkmusikevenemang du besöker.

NOTISER

Nytt från årsmötet

Dalarnas spelmansförbunds årsmöte gick av stapeln lördagen den 18 mars på Folkmusikens hus i Rättvik. Till nya medlemmar i styrelsen välkomnades Anna-Karin Jobs Amberg och Linnéa Hedvall.

Erik Berg avtackades för sitt arbete i valberedningen och Ing-Marie Bergman för sitt arbete i styrelsen. Janne Wallman avtackades för ett mångårigt styrelsearbete (24 år varav 16 som sekreterare) och blev utnämnd till hedersmedlem i Dalarnas spelmansförbund.

Jan Raihle

Nytt från Folkmusikens hus arkiv

Under 2016 fick Folkmusikens hus arkiv in en stor samling band från Björn Ståbi, som ville få mer plats hemma. Samlingen innehåller dels äldre inspelningar gjorda av Björns far Erik vid skilda tillfällen hemma, dels inspelningar gjorda av Gert Palmcrantz för de skivprojekt som Björn var producent för. Skivprojekten var både sådant som senare gavs ut på LP, och sådant som aldrig kom ut. Samlingen är nu digitaliserad och kommer att föras in i databasen FIOL under våren. Tillstånden för att få lägga ut material på nätet i Webb-FIOL fortsätter att komma in, och antalet tillgängliga avsnitt ljud och bild är nu ca 6.000. Därtill finns ca 7500 notbilder tillgängliga.

Tommy Sjöberg

Unik låtskatt öppnad!

Boken berättar om
Leisme Per och sonsonen
Herman Strömberg, samt
82 låtar nedtecknade

Boken utgiven av Malungs Spelmanslag

Boken kan beställas av
Lisa Almlöf tel 070-3985182
Eller e-post: lisa.almlof@gmail.com

Bokningen är i full gång!

”Låtar på gränsen”

Sälens Högfjällshotell 22-24 september 2017.

Dalarnas spelmän har en lång tradition att träffas på höstkanten. Den nya höststämman blir på Sälens Högfjällshotell.

Tillsammans skapar vi en mötesplats över nationsgränsen med spelmän från Dalarna, Hedmark, Rorostrakten, Lillehammer och Gudbrandsdalen. Vi kommer att få uppleva en helg med trevlig norsk-svensk samvaro, kurser, vandring, konserter, allspel, buskspel samt boende och mat i toppklass.

Det smått legendariska Högfjällshotellet kan erbjuda 1600 bäddar i såväl hotellrum som lägenheter och möjligheterna till utbrett samspel är stora då det enbart kommer att vara spelmän på anläggningen. Varmt välkommen!

BOENDE OCH MAT

Sälens
HÖGFJÄLLSHOTELL

Lägenhet

Boende i 6-bäddars lägenhet med självhushåll. Grillbuffé (exkl dryck) lördagkväll ingår.

Medlemspris från
450 kr/person för två nätter.

Hotellrum

Boende på hotellet med del i dubbelrum inkl frukost och grillbuffé (exkl dryck) lördagkväll.

Medlemspris från
1120 kr/person för två nätter.

Måltider

Frukostbuffé, lunch och middag fredagkväll kan köpas till.

Bokning: info@hogis.se eller 0280-871 00

Övriga frågor/information:

Anders Bjernulf, stämmans projektledare
ab@desabnorden.se, 070-237 95 00

Läs mer på www.dalarnasspelmannsforbund.se

HÄR HITTAR DU VÅRA KURSER OCH KONserter I DALARNA

- året runt
DANS & FOLKTON (LUDVIKA)
FALUFOLK MUSIK O DANS (FALUN)
FOLKMUSIKENS HUS (RÄTTVIK)
HUMLEBACKENS KULTURHUS (AVESTA)
KULTURFÖRENINGEN LYRAN (ORSA)
KULTURFÖRENINGEN WELEST (ÄLVDALEN)
LINDSBERGS KURSGÅRD (FALUN)
- feb
VANÅSTÄMMAN (VANSBRO)
- mars
LERDALSTÄMMAN (RÄTTVIK)
- juni
ETHNO (RÄTTVIK)
- juli
BINGSJÖSTÄMMAN (RÄTTVIK)
HORNBLÅSARSTÄMMAN (RÄTTVIK)
LEKSANDS SPELMANSSTÄMMA (LEKSAND)
ÖSTBJÖRKASTÄMMAN (RÄTTVIK)
- aug
FOLKMUSIKFESTEN I STJÄRNSUND (HEDEMORA)
MULTIKULTURELL FESTIVAL, JOKO (FALUN)
POLSKMÄRKESUPPDANSNINGEN (MORA)
SPELMANSSTÄMMAN I FURUDALS BRUK (RÄTTVIK)
VÄSTERDALSTÄMMAN (MALUNG)
- sept
KULTURKALASET (LEKSAND)
LÅTAR PÅ GRÄNSEN (SÄLEN)
- nov
FOLKMUSIKNATTA (FALUN)
- dec
MIDVINTERSTÄMMAN (HEDEMORA)

”Vi vill ge alla chansen att delta i ett blomstrande folkmusikliv! Tillsammans med spelmän, vissångare och dansare vill vi hjälpa dig att utvecklas - både som människa, dansare och musikanter!”

Fyra tips inför sommaren!

Blås Granhorn

Kurs på Bingsjöstämman 5 juli
www.bingsjostamman.se

Systempolskan

Konsert i Rättviks kyrka 8 juli
www.folkmusikenshus.se

Folkmusikfesten i Stjärnsund

Festival runt bruket i Stjärnsund 27-29 juli
www.folkmusikfestenistjarnsund.se

Spelmansstämma på Furudals bruk

Årets tema - Rättvik! 11-13 aug
www.furudal.nu

Bilda

Vad brinner du för? Ditt intresse kan bli en studiecirkel hos oss! En studiecirkel kan vara lite allt möjligt, så länge det finns en tanke på att gruppen ska lära sig något. Det kan handla om att studera en notbok, spela polskor eller lära dig mer om marknadsföring. Besök oss på www.bilda.nu

Kalendarium

2-4 juni

Årsundaruschen

Spelmansträff i Pingsthelgen

3 juni

Danskurs på Furudals Bruk

Leif och Margareta Virtanen

3 juni

Danskväll på Furudals bruk

Aspeboda spelmanslag

23 juni

Midsommardans på Boda gammelgård

Dansa till Boda spelmanslag

24 juni

Dansa bodapolska på Boda gammelgård

En hel kväll med bodapolska

26 juni

Konsert på Boda gammelgård

Anders Löfberg och Pelle Björnlert

26 juni

Danskväll på Stora Tuna gammelgård

Stora Tuna spelmanslag

29-30 juni

Kurser inför spelmansstämman i Leksand

Mia Marin/Leif Ottosson/Rheingan Sisters

30 juni

Danskväll på Boda gammelgård

Dansa till Leksands spelmanslag

1 juli

Leksands musikverkstad i Leksand

Ensemblekurs för barn och ungdom

1 juli

Leksands spelmansstämma på Leksands hembygdsgårdar

Kurser, konserter, allspel, buskspel och dans

2-4 juli

Kurser på Folkmusikens hus i Rättvik

Låtspel på blåsinstrument/Gammeldans/Folklig kör/
Fiolkurs för vuxna nybörjare

3 juli

Tobaksspinnarstämman i Nås

Enligt tradition – kurser, allspel, buskspel, jam

3 juli

Konsert på Boda gammelgård

Pers Hans Olsson, Kalle Almlöf och Bent Jacobsen

3-7 juli

Låtspelkurs för barn och ungdom i Rättvik

Polskor, valser och schottisar blandas med årets
irländska tema

3-7 juli

Kurser i Boda

Sträng och sång/Kulning och visor/Rytm, cirkus och
rörelse/Fördjupning i svensk folklig dans/Valdres-
springar

4 juli

100-åringar, konsert i Rättviks kyrka

Rättviks spelmanslag

5 juli

Kurser under Bingsjöstämman

Kulning/Blås granhorn/Låtspel/Gammeldans

5 juli

Bingsjöstämman

Förmodligen Sveriges största spelmansstämma

6 juli

Ungt och Osignat på Folkmusikens hus

Konsert med HRD (f.d. Triplex)

6 juli

Östbjörkastämman

Årets tema: Spelmän från nästgårds

6 juli

Ethnos avslutningskonsert i Rättvik

Musik från hela världen med Folk- och
Världsmusiklägret Ethno

7 juli

Hornblåsarstämman i Rättvik

Hornblåsarstämma och fäboddag på Karl Töväsens
fäbod

7 juli

Sommarkonsert i Boda kyrka

Sofia Karlsson, Daniel Ek, Lisa Rydberg, Pers Hans
Olsson och Sebastian Dubé

7 juli

Bodastämman

Buskspel, konserter och dans hela kvällen lång

8 juli

Systerpolskan, konsert i Rättviks kyrka

Täpp Ida Almlöf, Verf Lena Egart, Cajsa Ekstav,
Erika Lindgren Liljenstolpe, Lena Willemark,
Cecilia Österholm

10 juli

Konsert på Boda gammelgård

Anders Almlöf och Gustaf Melén

14 juli

Danskväll på Boda gammelgård

Dansa till Rättviks spelmanslag

17 juli

Konsert på Boda gammelgård

Homecraft – Emma Härdelin, Johanna Karlsson och
Markus Räsänen

21 juli

Danskväll på Boda gammelgård

Dansa till Boda spelmanslag

24 juli

Konsert på Boda gammelgård

Josefina Paulsson och Carina Normansson

28 juli

Danskväll på Boda gammelgård

Dansa till Orsa spelmanslag

31 juli

Konsert på Boda gammelgård

Sandén-Nygårds-Carr

3-5 aug

Folkmusikfesten i Stjärnsund

Ett späckat program med kurser, konserter, konst,
spel till dans, m.m.

4-6 aug

Polskmärkesuppdansningen på Orsa hembygdsgård

Kurser, uppdansning för bedömning och danskvällar

11-13 aug

Spelansstämman i Furudals bruk

Årets närproducerade tema – Rättvik!

14 aug

Danskväll på Stora Tuna gammelgård

Dansa till Skogsstiernan

19 aug

Västerdalsstämman i Limesforsen

Årets stämma snurrar runt Folkets park och en
älderdomlig plats i skogen

21 aug

Danskväll på Stora Tuna gammelgård

Dansa till Aspeboda spelmanslag

2 sept

Kulturkalaset i Leksand

Leksands centrum fylls med musik och aktiviteter

22 sept

Låtar på gränsen i Sälen

Dalarnas spelmansförbunds höststämma på
Högfällshotellet

21 okt

Danskväll på Aspeboda bygdegård

Dansa till Aspeboda spelmanslag

11 nov

Folkmusiknatta i Falun

Boka in Faluns festligaste folkfest i kalendern

9 dec

Danskväll på Aspeboda bygdegård

Dansa till Aspeboda spelmanslag